

Ceviz

Yetiştiriciliği

Yılmaz SESLİ

L¼tfen Dikkat!...

- Ülkemiz ceviz üretiminde d¼nyada söz sahibi ÷lkelerdendir. Ancak sürdürülebilir bir üretim için kapama ceviz bahçelerinin kurulması büyük önem arz eder. Bahçe tesis edilirken bölgesel adaptasyon çalışmaları yapılmış çeşitlerin tercih edilmesi ve ismine doğru sertifikalı fidanların temin edilmesi gerekir.

Ceviz Yetiştiriciliği

1. GİRİŞ

Ceviz Türkiye'nin çok eski bir meyvesidir. Ülkemizde geniş yayılma alanı bulmuştur. Uzun yıllardır tohumla çoğaltılmıştır. Ancak son yıllarda modern anlamda kapama bahçe tesisleri yapılmaktadır. Türkiye ceviz üretiminde dünyada 4. sırada yer almaktadır. Ancak bu üretim kendi ihtiyacını bile karşılamamaktadır ve Türkiye ceviz ithal eden bir ülkedir. Ceviz yetiştiriciliğinin en önemli sorunlarından birisi de istenilen özelliklere sahip standart ürünün yetersizliğidir. Bu nedenle özellikleri bilinen çeşitlerden kapama bahçe tesisi büyük önem taşımaktadır.

Şekil 1. Kapama ceviz bahçesinden görünüm

2. BİTKİSEL ÖZELLİKLERİ

Ceviz uzun ömürlü ağaçlardır. Ceviz ağaçları büyük taç yapar ve 25-30 m'ye kadar yükselebilirler ve ağacın bütün organları değerlendirilebilir. Kazık köklüdür ve kökleri 3-4 m derine gidebilmektedir. Ceviz çiçekleri bir cinslidir. Erkek ve dişi çiçekler ayrı sürgünde, ancak aynı ağaç üzerinde bulunmaktadır. Erkek çiçekler iki yıllık dallarda, dişi çiçekler aynı yılın sürgünlerinde bulunur. Tozlanma rüzgarla olmaktadır.

3. İKLİM ve TOPRAK İSTEĞİ

İlkbahar geç ve sonbahar erken donları sürgünlerde zararlanmalara neden olabilir. Bu nedenle bahçe tesisinde dikkat edilmelidir. Yüksek yaz sıcakları özellikle 38°C'den sonra meyve kalitesinde sorunlar oluşturmaktadır. İlkbahar geç yağışları ağaçlarda bakteriyel leke ve kara leke zararını artırabilmektedir.

Şekil 2. Soğuk zararı

Ceviz ağaçları kazık kökleri nedeniyle fazla su tutmayan, süzek ve derin toprakları sever. Taban suyu yüksek yerlerden hoşlanmaz. Toprak ve sudaki tuza karşı hassastır. Tuzluluk artıca verim kaybı da artmaktadır. Toprak pH 'sı 6,5-7,5 olan araziler uygun alanlardır. Toprakta sert tabaka varsa, dip kazanla sürülmelidir. Sulama imkanı olmayan yerlerde ekonomik bahçe tesis etmek zordur.

4. BAHÇE TESİSİ

Ceviz bahçesi tesis edilirken; arazinin sulama imkanları ve toprak yapısı bilinmelidir. Taban suyu yüksek alanlardan uzak durulmalıdır Don alanı oluşan yerlere bahçe kurulmamalıdır İlkbahar geç donları olan yerler sakıncalıdır. Bölgeye uygun en az 2 çeşit dikilmelidir. İsmine doğru, sertifikalı fidan kullanılmalıdır. Ceviz bahçe tesisi 2 şekilde yapılır.

1. Aşılı fidan kullanılarak
2. Çöğürleri yerinde aşılıyarak.

Önce arazi hazırlığı yapılır. Toprakta sert tabaka varsa dip kazan veya ripperle sürüm yapılır. Dekara 4-5 ton ahır gübresi verilmelidir. Ahır gübresi yoksa yeşil

Ceviz Yetiştiriciliği

gübreleme uygulanabilir. Diskaro ve tırmıkla sürüm yapıldıktan sonra, çukur işaretlemesi yapılır. Toprak şartlarına göre 7x3,5, 8x4,8x8 veya 10x10 m mesafede, 60cm genişlik ve 70 cm derinlikte çukurlar açılır. Fidanlar dikilir ve herak bağlanır. Dölleyici çeşitler esas çeşitten en fazla 50-70 m mesafede olmalıdır. Arazinin rüzgar yönü dikkate alınmalı ve dölleyici dikimine önem verilmelidir.

Yerinde aşılama metodunda;

Tohumlar direk olarak arazide açılan çukurlara ekilir. Gelişen çöğürler daha sonra yerinde aşılır. Ceviz bahçesinin ekonomik verime yatıncaya kadarki süre içinde ara ziraatı yapılabilir. Ara ziraatı yapılması düşünülüyorsa sıralar arasına kısa ömürlü meyveler dikilebilir veya sebzeçilik yapılabilir.

5. YILLIK BAKIM İŞLERİ

Toprak işleme; gübreleme, yabancı ot kontrolü ve sulama amacıyla yapılır. Yılda en az iki defa toprak işlenir. Sonbaharda derin, ilkbaharda yüzlek sürüm daha uygundur. Sulama; karık, salma ve damlama yöntemleriyle yapılabilir. Haziran–Temmuz ve Ağustos’ da en fazla suya ihtiyaç olur. Sulanan ceviz ağaçlarında, meyve verim ve kalitesi daha iyi olmaktadır.

5.1. Budama

Cevizde şekil ve ürün budaması yapılır. Budama şiddetli soğuklar geçtiğinde ve ilkbahar geç donlarından sonra yapılmalıdır. Kesim yapılan yara yüzeyi macunlanmalıdır. Şekil budaması, dalların gövdeyle geniş açı yapması amacıyla, fidan dikildikten sonra 1m yükseklikten kesilir.

Şekil 3. Ağaçta ana dal dağılımı

Tepe kesim yerinin altındaki 1-3 g¼ze dokunulmadan, aşağıdaki g¼zlerde boyunlu g¼z varsa kesilir.

Ceviz ağaçlarına doruk dallı ve modifiye lider sistemiyle Şekil verilebilir. Taç y¼kseklięi kurak b¼lgelerde daha alttan, nemli yerlerde ise daha yukarıdan bırakılabilir. Modifiye lider sistemde bir lider ve 5-6 ana dal olacak Şekilde budanabilir.

¼r¼n budamasında dikkat edilmesi gerekenler:

Dişi çiçekler ve meyve yeni s¼rg¼nlerin ucunda olur. Bu nedenle s¼rg¼n uçları kesilmemelidir. Erkek çiçekler iki yıllık dallarda olur. Sağlıklı ağaçlarda yıllık s¼rg¼n uzunluğu 10-30 cm arasındadır. Dallarda sert budama yapılırsa, uzun s¼rg¼nler meydana gelir verim d¼řer. Ağacın iç kısımlarında ışıklanma için, dal seyreltmesi yapılabilir. Ancak ıplaklaşma olmamalıdır. Ağaçta kuruyan ve rekabet eden dallar varsa çıkarılabilir.

6. HASAT

Hasattan 15 g¼n ¼nce ağaçlar sulanmalıdır. Hasat sabah erken veya akřam¼st¼ yapılmalıdır. Hasatta silkeleme veya sarsma y¼ntemi kullanılmalı, sırkla hasat yapılmamalıdır. Hasada i olgunlaştığında, i rengi krem beyaz olunca başlanır. i olgunluğu paket doku kahverengine d¼n¼řt¼ę¼nde tamamlanır. Serin ve nemli kıy

Şekil 4. Dişi kabuk çatlaması

b¼lgelerde kabuk çatlaması, i olgunluğu ile aynı zamanda olurken, Sıcak ve kurak i b¼lgelerde i olgunluğu, kabuk çatlamasından 3-4 hafta ¼nce olmaktadır. Geç hasat yapılırsa i kararması olur. Hasat için Etrele kullanılabilir. Pratik olarak yeşil kabuk % 30-40 çatladığında hasada başlanır. Hasat edilen

Ceviz Yetiştiriciliği

meyveler gölge ve havadar bir yerde kurutulur. Meyveler büyük yığın halinde veya çuvalda bekletilmemelidir. Kabukları temizlenen cevizler yıkanır, tekrar 38-43°C de kurutulur.

7. HASTALIK ve ZARARLILAR

Ceviz yetiştiriciliğinde etkili olan birçok hastalık ve zararlı mevcuttur. Ancak bunlardan bazıları şunlardır:

Ceviz iç kurdu (*Laspeyresia pomonella* L.): Meyve kabuğu sertleşmeden önce iki meyvenin birbirine temas ettiği yerden, sap çukurundan meyvenin içine girerek zarar yapar. Koruyucu olarak Haziran- Temmuz döneminde ilaçlama yapılmalıdır.

Şekil 5. Antraknoz

Şekil 6. Yaprak gal akarı

Şekil 7. İç Kurdu

Şekil 8. Sarı ağaç gövde kurdu

Ceviz Antraknozu (*Gnomonia Leptostyla*): Yaprak, meyve ve s¼rg¼nlerde karalekeler halinde g¼r¼l¼r. Mantari bir hastalıktır. Sonbaharda ve ilkbaharda bordo bulamacıyla ilaēlanmalıdır. Yere d¼k¼len yapraklar toplanarak yakılmalıdır.

Yaprak Gal Akarı (*Eriophyes tristraites*) (Uyuz): Yaprakta yaşar. Yaprաın iki y¼zeyinde kabanklık meydana getirir. M¼cadelesinde k¼k¼rt uygulanmalıdır.

8. OğALTILMASI

Ceviz, tohum ve açı ile çoğaltılabilmektedir.

Tohumla oğaltma:

oę¼r elde etmek amacıyla yapılmaktadır. Bunun için sağlıklı ve iyi gelişen ağaçlardan tohum alınmalıdır. Tohumlar içi dolgun, çimlenme oranı y¼ksek (%80) ve 10gr'dan b¼y¼k olmalıdır. Hasat sonrası tohumlar 0-8°C'de adi depolarda veya +4 °C'de soğuk depoda muhafaza edilmelidir. Ekim-Kasım ayında toprağa ekim yapılabilir. Ekim ¼ncesi 60-90 cm sıra arası ve 15-20 cm sıra ¼zeri olacak şekilde karıklar hazırlanır. Tohumlar ekim ¼ncesi hastalık ve zararlılara karşı ilaēlanmalıdır. Tohumlar 6-10 cm derinliğe, iki kabuğun birleşme d¼zlemi yere dik olacak şekilde ekilir. Kuş ve kemiricilere karşı ¼nlem alınmalıdır.

Açı ile oğaltma:

Cevizde elik, daldırma ve doku k¼lt¼r¼ gibi metotlar ekonomik ve pratik değildir. Halen en geçerli metot açı ile oğaltmadır. Cevizde fidan, çeşit değiştirme ve onarma amacıyla açı yapılır. Kalem aşılarından: Dilcikli, Omega, Yarma, Kakma, ve oban açı metodları kullanılır. Kalem aşıları ilkbaharda yapılmaktadır.

G¼z aşılarından; T, Yama, Yongalı, açı metodları kullanılmaktadır.

Fidan amacıyla g¼z aşıları temmuz- Ağustos aylarında durgun g¼z aşısı olarak yapılmaktadır. İlkbaharda da s¼rg¼n g¼z aşısı olarak yapılabilir.

Meyvecilik Araştırma Enstitüsü M¼d¼rl¼ę¼

Aşılama başarisında ortamın sıcaklığı, metodun zamanı, kalem ve anacın uyumu önemli fakt¼rlerdir. İy bir aşılama için kullanılacak kalemlerin dinlenme d¼neminde alınması ve uygun koşullarda muhafaza edilmesi gerekmektedir. Ayrıca aşılama öncesi ç¼ę¼r bakımına dikkat edilmelidir. Son yıllarda ç¼ęit değiştirmek için aşılamalar yapılmaktadır. Bu t¼r aşılamalarda aşılanacak ç¼ęidin o b¼lgeye uygun olması önem arz etmektedir. Aksi takdirde yapılan çalışmalar boşa gidecektir.

şekil 9. Aşılamalardan g¼r¼n¼m

Adres

Kızılçubuk Mah. 2. Sok. No: 46
32500 Eğirdir / Isparta

Telefon : 0 246 313 24 20 - 21

Faks : 0 246 313 24 25

E-posta : marem@ghb.gov.tr

İnternet : www.arastirma.tarim.gov.tr/marem